

Obsah:

1	Úvod	1
2	Základní právní rámec	2
3	Náhrada škody vzniklé z důvodu Opatření	3
4	Pracovněprávní souvislosti	5
5	Občanskoprávní souvislosti	8
6	Opatření ke zmírnění dopadů Covid-19	14

1 Úvod

1. Epidemie koronaviru, označovaného jako SARS-CoV-2, který je původcem onemocnění (**Covid-19**), se dotýká všech oblastí života společnosti, včetně právních vztahů. Cílem tohoto dokumentu je napomoci Vám získat alespoň základní přehled o některých dopadech této epidemie a opatřeních, přijímaných orgány České republiky v této souvislosti (**Opatření**) na vztahy s Vašimi zaměstnanci, smluvní vztahy a některé další právní vztahy.
2. V rozsahu stanoveném zákonem stát odpovídá za škodu, vzniklou v důsledku určitých Opatření, která může typicky spočívat v nemožnosti podnikat vůbec nebo obvyklým způsobem. Tato odpovědnost byla zjevně i důvodem změny přístupu vlády ČR k Opatřením, přijímaným za trvání nouzového stavu, a v současnosti je předmětem diskusí o rozsahu, v jakém by stát měl újmy podnikatelů kompenzovat. Postup vlády ČR byl úspěšně napaden i v rámci soudního řízení. Odpovědnosti státu se věnujeme v oddílu 3 (viz strana 3).
3. Opatření závažně zasahují do pracovněprávních vztahů, v nichž ovlivňují samotnou možnost zaměstnanců pracovat a možnost zaměstnavatele přidělovat jim práci, s čímž se pojí vznik překážek v práci, povinnost vyplácet při jejich vzniku odpovídající náhrady mzdy, které stát za stanovených podmínek kompenzuje, případně možnost ukončení pracovního poměru. Těmto otázkám se věnujeme v oddílu 4 (viz strana 5).
4. Ve vztazích (nejen) mezi podnikateli mohou Opatření vést ke změně existujících smluvních vztahů (vznik odpovědnosti za prodlení či za škodu) či k možnosti jejich zrušení (ať již v důsledku odstoupení od smlouvy či v důsledku nemožnosti plnění). Porušení Opatření či porušení preventivní povinnosti může mít za následek vznik nové odpovědnosti za škodu. Klíčové přitom bude hledat řešení, která budou nejen v souladu s právem, ale která budou vyhovovat též požadavkům dobrých mravů ve smyslu spravedlivého rozložení ekonomických dopadů mezi dotčené subjekty. Některá Opatření, vedená deklarovanou snahou zmírnit následky boje proti Covid-19, přímo zasahují do vybraných, dříve vzniklých i nově vznikajících, smluvních vztahů a nově upravují práva a povinnosti smluvních stran. Těmto otázkám se věnujeme v oddílu 5 (viz strana 8).
5. V přílohách pro Vaši informaci připojujeme stručné přehledy vybraných Opatření (s výhradou jejich neúplnosti, případně další korekce i s ohledem na velmi dynamický vývoj), a to spolu se stručným (ne vždy vyčerpávajícím) shrnutím jejich obsahu (obsah některých aktuálně platných Opatření je uveden podrobněji). Věnujeme se přitom nejen

restriktivním Opatřením, ale i těm, jejichž cílem je zmírnit následky boje proti Covid-19, ať již prostřednictvím úlev ze zákonných povinností, nebo možnosti čerpat od státu finanční pomoc (oddíl 6; viz strana 14).

6. Je zřejmé, že vzhledem k přijatým Opatřením může často docházet ke vzniku újmy na straně podnikatelských subjektů a podstatnému ztížení plnění dříve uzavřených smluv. S ohledem na uvedené doporučujeme shromažďovat relevantní důkazy o vznikajících škodách v důsledku Opatření a jejich včasné uplatnění. Současně doporučujeme provést identifikaci a revizi problematických smluvních vztahů, zejména pokud jde o smluvní úpravu tzv. vyšší moci a podstatné změny okolností, a posouzení právních důsledků v případě porušení těchto smluv.
7. Na názory vyjádřené v tomto dokumentu nelze spoléhat v konkrétním případě, vyžadujícím vždy individuální posouzení. Nelze ani vyloučit, že kompetentní orgány dospějí ve své rozhodovací činnosti k jiným než zde prezentovaným závěrům. S ohledem na dynamiku vývoje Opatření bude též docházet k dalším změnám.
8. Za účelem získání dalších informací a poskytnutí potřebné právní podpory jsme Vám samozřejmě rádi k dispozici.

2 Základní právní rámec

9. Opatření byla a jsou přijímána na různém právním základě, což je významné mimo jiné pro možnost požadovat náhradu škody, která v jejich důsledku vznikne.

[Opatření podle krizového zákona]

10. Některá Opatření jsou přijímána podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů (**ZoB**) a navazujícího zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů (**KrZ**) (tato opatření dále označujeme jako **Opatření podle KrZ**).
11. Opatření podle KrZ jsou přijímána v návaznosti na usnesení vlády ČR, která svým usnesením č. 194 ze dne 12. 3. 2020 (č. 69/2020 Sb.), podle čl. 5, 6 ZoB rozhodla o vyhlášení nouzového stavu (**Nouzový stav**) pro území ČR z důvodu ohrožení zdraví Covid-19, a to na dobu 30 dnů počínaje dnem 12. 3. 2020, 14:00. Nouzový stav byl následně prodloužen, a to nejprve do 30. dubna 2020 usnesením vlády č. 396 ze dne 9. 4. 2020 (č. 156/2020 Sb.), přijatého na základě souhlasného usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 1012 ze dne 7. 4. 2020. Nyní se předpokládá prodloužení nejméně do 17. května 2020 na základě souhlasného usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 28. 4. 2020. V souladu s čl. 6 odst. 2 ZoB lze tuto dobu znovu prodloužit opět jen se souhlasem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, která může též rozhodnout o jeho dřívějším ukončení.
12. Opatření podle KrZ v rámci Nouzového stavu mohou na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu omezit práva a svobody, jejichž výčet je uveden v § 5 KrZ. Mohou je přijímat tzv. orgány krizového řízení, zejména vláda (§ 6 KrZ), vybraná ministerstva (§ 9 – 12a KrZ) a ČNB (§ 13 KrZ).

13. Seznam vybraných Opatření podle KrZ přijatých vládou ČR do 27. 4. 2020, je uveden v příloze č. 1.

[Opatření podle zákona na ochranu veřejného zdraví]

14. Jiná Opatření byla ještě před vyhlášením Nouzového stavu a jsou i nadále přijímána podle § 69 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví (**ZoZ**), jež upravuje mimořádná opatření při epidemii a nebezpečí jejího vzniku (tato opatření dále označujeme jako **Opatření podle ZoZ**).
15. Výčet mimořádných opatření při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku, která lze v nezbytně nutném rozsahu přijmout, je uveden v § 69 ZoZ.
16. Opatření podle ZoZ mohou přijímat tzv. orgány ochrany veřejného zdraví, zejména Ministerstvo zdravotnictví (**MZ**) a krajské hygienické stanice (mezi Opatření podle ZoZ přijaté krajskou hygienickou stanicí patří například mimořádné omezení pohybu osob v Litovli a sousedních obcích). Formálně se jedná o opatření obecné povahy, tedy akty, které nejsou ani právními předpisy, ani správními rozhodnutími.¹
17. Seznam vybraných Opatření podle ZoZ, přijatých MZ do 27. 4. 2020, je uveden v příloze č. 2.

3 Náhrada škody vzniklé z důvodu Opatření

18. Pro posouzení vzniku nároku osoby, dotčené určitým Opatřením, vůči státu na náhradu škody, která jí v důsledku daného Opatření vznikla, je klíčové, na jakém právním základě bylo dané Opatření přijato.

[Opatření podle krizového zákona]

19. Jedná-li se o Opatření podle KrZ, uplatní se § 36 KrZ, podle něhož je stát povinen nahradit škodu (tj. jak skutečnou škodu, tak ušlý zisk) způsobenou právníckým a fyzickým osobám v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními podle KrZ. Této odpovědnosti se může stát zprostit jen tehdy, pokud si poškozený způsobil škodu sám. Peněžní náhradu poskytne ten orgán krizového řízení, který nařídil krizové opatření nebo cvičení, při němž anebo v jehož důsledku vznikla škoda či újma.
20. Nárok na náhradu škody s uvedením důvodů uplatňuje právnícká nebo fyzická osoba písemně u příslušného orgánu krizového řízení do 6 měsíců od doby, kdy se o škodě dozvěděla, nejdéle do 5 let od vzniku škody, jinak právo zaniká. Orgán krizového řízení může v případech hodných zvláštního zřetele přiznat náhradu škody i po uplynutí termínu k podání žádosti nebo i bez podání žádosti, ale nejdéle do 5 let od vzniku škody.
21. Významné je, že počátek běhu šestiměsíční prekluzivní doby k uplatnění nároku na náhradu škody způsobené v příčinné souvislosti s Opatřeními podle KrZ se odvíjí od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o tom, že mu vznikla majetková újma určitého druhu a rozsahu, kterou je možné objektivně vyjádřit v penězích, a důvodně uplatnit u soudu. Na počátek běhu

¹ Blíže se k této otázce vyjadřuje Městský soud v Praze ve svém rozsudku sp. zn. 14 A 41/2020.

této doby nemá vliv průběh ani výsledek jednání či soudního sporu, který poškozený vede s pojišťovnou o výplatu pojistného plnění (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3798/2007).

22. Platí, že za škodu vzniklou fyzickým a právníckým osobám v příčinné souvislosti s krizovým opatřením odpovídá stát, nikoliv orgán krizového řízení. Ve sporu o náhradu škody vystupuje za stát v občanském soudním řízení ministerstvo vnitra (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1649/2007).
23. Uplatnění nároků na náhradu škody vzniklé v důsledku Opatření podle KrZ bude výjimečnou situací a odpovědi na všechny související otázky nejsou dosud zcela zřejmé. Lze však s určitostí usuzovat, že na žádosti o náhradu škody se uplatní obecné principy platné pro jiné škodní nároky. V žádosti o náhradu škody podle KrZ bude tedy nezbytné zejména skutkově vymezit vznik škody, včetně její výše, a prokázat příčinnou souvislost mezi škodou a přijatým Opatřením. Zejména prokázání příčinné souvislosti může být velmi komplikované, neboť se musí jednat o příčinnou souvislost mezi Opatřením a vzniklou škodou, nikoliv o škodu vzniklou obecně v důsledku pandemie. V současné době lze doporučit zejména pečlivou evidenci vznikajících škod a jejich důsledné dokladování.

[Opatření podle zákona na ochranu veřejného zdraví]

24. Jedná-li se o Opatření podle ZoZ, platí § 97 ZoZ, podle něhož *„Náklady vzniklé plněním povinností v ochraně veřejného zdraví nese osoba, které je povinnost uložena, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpisy nestanoví jinak.“*
25. V současnosti zvláštní právní předpis právo dotčených osob na náhradu škody nepředvídá a tento nárok tak bez dalšího ze zákona neplyne.
26. **[Změna právního režimu opatření]**
27. Některá Opatření podle KrZ vláda následně „přetavila“ do Opatření přijatých v režimu ZoZ ze strany MZ. Jedná se též o klíčová Opatření omezující maloobchodní prodej a prodej služeb, resp. volný pohyb osob, která bylo v období od 14. 3., resp. 16. 3. 2020 do 24. 3. přijata v režimu KrZ a od 24. 3. 2020 6:00 byla nahrazena novými Opatřeními v režimu ZoZ.
28. Vláda byla vedena zjevnou snahou zmírnit dopady nároků na náhradu škody podle KrZ na stát, což by samo o sobě mohlo být argumentem pro vynutitelnost i škody způsobené Opatřeními podle ZoZ v (plném) režimu podle KrZ.
29. Navíc některá Opatření podle KrZ byla sice překonána následnými Opatřeními podle ZoZ, nicméně formálně zrušena nebyla (v tomto směru odkazujeme na přílohy č. 1 a 2), což situaci poněkud znepráhledňuje.
30. V současnosti probíhá živá diskuse na téma prosaditelnosti nároku na náhradu škody způsobené nejen v důsledku Opatření podle KrZ, ale i v důsledku Opatření podle ZoZ, a to s různou právní argumentací (včetně například dovozování možné odpovědnosti státu za škodu za podmínek zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním, ve znění pozdějších předpisů).

31. V této diskuzi zaznívá i to, že rozsah škod vznikajících všem zúčastněným je a bude tak zásadní, a situace, za které k nim dochází, je historicky natolik výjimečná, že by se mohlo ukázat jako oboustranně výhodnější, pokud o rozsahu náhrady této škody dojde mezi státem a podnikateli v přiměřené formě k dohodě (z hlediska podnikatele bude hrát významnou roli i rychlost provedení výplaty takové náhrady - bez dohody bude nutné vyčkat rozhodnutí soudů, které však žalobami o náhradu škody mohou být v nebyvalé míře zahlceny). V tuto chvíli lze rozhodně doporučit škody průběžně sčítat a dokladovat.
32. Výše uvedený postup vlády, resp. MZ shledal protiprávním i Městský soud v Praze, který rozsudkem sp. zn. 14 A 41/2020 zrušil 4 Opatření podle ZoZ (týkající se zákazu volného pohybu a zákazu maloobchodního prodeje se stanovenými výjimkami). Soud v uvedeném rozsudku mj. konstatoval, že ačkoli je současná epidemie zcela mimořádným stavem, český právní řád obsahuje pro tento případ pravidla, stanovená v KrZ, která je nutno striktně dodržovat v zájmu ochrany demokracie a právního státu. Vyhlášením nouzového stavu vláda „přepnula“ právní režim do speciální podoby, přičemž bylo povinností všech orgánů výkonné moci tuto okolnost zohlednit ve svém rozhodování. Jakkoli obecně MZ disponuje pravomocí přijímat mimořádná opatření pro zvládnutí epidemie, v případě vyhlášení nouzového stavu vláda demonstruje, že nastalý problém dosahuje takové úrovně, že k jeho řešení nepostačí standardní procedury předvídané obecnými zákony. Za této situace nastupuje speciální pravomoc vlády prostřednictvím krizových opatření omezit základní lidská práva a svobody, neboť se předpokládá, že pouze masivní omezení těchto práv může vést ke zvládnutí krizové situace. V tomto smyslu KrZ vystupuje ve vztahu k ZoZ v pozici speciálního zákona a má před ním tedy přednost. Přijetím zrušených Opatření tak MZ podle soudu překročilo svou působnost a jednalo protiprávně, čímž též došlo k narušení ústavních garancí dělby moci, jelikož při přijímání Opatření podle KrZ je vláda pod neustálým dohledem Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Soud rovněž vyjádřil pochybnost, zda ZoZ pamatuje na takto razantní a plošné omezení základních práv a svobod (Opatření týkající se celého území ČR a všech obyvatel).
33. Z uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze plyne, že v případě, kdy je vyhlášen nouzový stav, jsou orgány výkonné moci povinny postupovat podle zákonů upravujících tuto mimořádnou situaci, tj. zejména KrZ. To platí obzvláště v případech, kdy se jedná o razantní a plošný zásah do základních práv a svobod tak, jak tomu bylo v případě napadených Opatření. Dle Městského soudu v Praze však i za platnosti nouzového stavu zůstávají zachovány některé pravomoci dle ZoZ spadající striktně pod resort zdravotnictví, např. vyčlenění lůžek ve zdravotnických zařízeních.

4 Pracovněprávní souvislosti

[Překážka v práci na straně zaměstnance]

34. V souvislosti s Covid-19 připadají v úvahu zejména tyto překážky v práci na straně zaměstnance ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (**ZP**):

34.1 dočasná pracovní neschopnost (v případě nakažení Covid-19) (§ 191 ZP);

Jedná se o běžný režim pracovní neschopnosti ve smyslu § 55 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Náhrada mzdy či platu se poskytuje v běžném režimu (§ 192 - § 194 ZP).

34.2 karanténa, nařízená zaměstnanci podle ZoZ (§ 191 ZP);

Karanténu nařizuje lékař povinně v případech, stanovených v Opatřeních. Jedná se zejména o případy osob, které se vrátily ze stanovených rizikových oblastí (jejichž výčet oblastí MZ průběžně upravuje) a dále osoby, které byly v kontaktu s osobou, u níž bylo laboratorně potvrzeno onemocnění Covid-19. Náhrada mzdy či platu se poskytuje v běžném režimu, stejně jako v případě dočasné pracovní neschopnosti (§ 192 - § 194 ZP). Podle vládou schváleného programu ochrany zaměstnanosti Antivirus budou mít zaměstnavatelé nárok na příspěvek ve výši 80 % vyplacené náhrady mzdy a odvodů, nejvýše však 39.000,- Kč na jednoho zaměstnance.

34.3 ošetřování dítěte za podmínek stanovených zákonem (§ 191 ZP);

V režimu legislativní nouze vláda upravila zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (ZoN), tak, že po dobu trvání mimořádných opatření, vyhlášených vládou ČR, resp. MZ, která se týkají zákazu osobní přítomnosti dětí, žáků a studentů v zařízeních a školách, jejichž uzavření je důvodem vzniku nároku na ošetřovné nebo nároku na služební volno s poskytnutím služebního příjmu:

- se prodlužuje doba vyplácení ošetřovného,
- mění se maximální věková hranice pro přiznání nároku na ošetřovné tak, že se bude nově týkat dětí mladších 13 let,
- rozšiřuje se vyplácení ošetřovného i na péči o zdravotně hendikepované osoby ve společné domácnosti, a to bez věkového omezení, pokud došlo k uzavření zařízení určeného pro péči o ně,
- ošetřovné může být vyplaceno i zpětně.

34.4 dlouhodobé ošetřování příbuzného či osoby žijící ve společné domácnosti (§ 191a ZP).

Tato překážka v práci, která bude patrně v souvislosti s Covid-19 spíše výjimečná, podmínky její existence nebyly prozatím Opatřeními dotčeny.

[Překážka v práci na straně zaměstnavatele]

35. Lze rozlišit dvě odlišné situace překážek v práci na straně zaměstnavatele:

35.1 V důsledku Opatření dojde k prostoji, který může spočívat zejména v přechodné závadě způsobené přerušením dodávky surovin nebo pohonné síly, chybnými pracovními podklady nebo jinými provozními příčinami, pro kterou zaměstnanec, nemůže konat práci.

Jedná se o překážku v práci podle § 207 písm. a) ZP. Zaměstnanci náleží náhrady mzdy ve výši 80 % průměrného výdělku, nebyl-li převeden na jinou práci. Z programu Antivirus by mělo být zaměstnavateli kompenzováno 60 % vyplacené náhrady mzdy a

odvodů, nejvýše však 29.000,- Kč na jednoho zaměstnance (vzhledem k omezení náhrady mzdy 80 % průměrného výdělku může být tato maximální hranice v praxi nižší).

- 35.2 V důsledku opatření došlo k uzavření provozovny zaměstnavatele, který z toho důvodu nemohl přidělovat zaměstnancům práci.

Jedná se o překážku v práci podle § 208 ZP, zaměstnanci náleží náhrady mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku (s výjimkou případu, kdy, bylo uplatněno konto pracovní doby). Zaměstnavateli bude z programu Antivirus poskytnut příspěvek ve výši 80 % vyplacené náhrady mzdy a odvodů, nejvýše však 39.000,- Kč na jednoho zaměstnance.

- 35.3 V důsledku opatření přijímaných v rámci boje proti Covid-19 ČR (či jinými státy) došlo k dočasnému omezení odbytu výrobků nebo omezení poptávky po službách zaměstnavatele (tzv. částečná nezaměstnanost) a zaměstnavatel proto nemůže přidělovat zaměstnanci práci v rozsahu týdenní pracovní doby.

Jedná se o překážku v práci podle § 209 ZP. Zaměstnanci u zaměstnavatele, u něhož působí odborová organizace, náleží náhrady mzdy ve výši stanovené v dohodě mezi odborovou organizací a zaměstnavatelem, nejméně však 60 % průměrného výdělku. U zaměstnavatele, u něhož odbory nepůsobí, může být tato dohoda nahrazena vnitřním předpisem, který jednostranně přijímá zaměstnavatel (náhrada mzdy může činit opět nejméně 60 % průměrného výdělku). Nepřijal-li však zaměstnavatel odpovídající vnitřní předpis, náleží zaměstnanci náhrada mzdy ve výši 100 % jeho průměrného výdělku. Z programu Antivirus bude zaměstnavatel oprávněn čerpat příspěvek ve výši 60 % vyplacené náhrady mzdy a odvodů, nejvýše však 29.000,- Kč na jednoho zaměstnance (tato maximální částka odpovídá situaci, kdy zaměstnavatel zaměstnanci poskytne náhradu mzdy ve výši 100 % jeho průměrného výdělku).

Zaměstnavatel může v tomto případě žádat o příspěvek úřad práce postupem dle § 115 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

36. Příspěvky z programu Antivirus budou poskytovány prostřednictvím Úřadů práce na základě žádostí zaměstnavatelů. Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo podrobný manuál pro zaměstnavatele dostupný na stránkách ministerstva: <https://www.mpsv.cz/antivirus>. V případě splnění veškerých podmínek doporučujeme podat žádost o příspěvek u příslušného Úřadu práce.

[Důvod výpovědi]

37. V důsledku Opatření může dojít k naplnění důvodů, za kterých může dát zaměstnavatel zaměstnanci výpověď zejména v případech, kdy:

37.1 dojde ke zrušení zaměstnavatele či jeho části (§ 52 písm. a) ZP);

37.2 zaměstnanec se stane nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele o jiných organizačních změnách (§ 52 písm. c) ZP). V tomto případě by však výpovědní důvod nebyl naplněn, pokud by po ukončení platnosti Opatření mělo dojít k „obnovení“ pracovního místa dotčeného zaměstnance.

38. Pracovní poměr zaměstnance ve zkušební době může být ze strany zaměstnavatele zrušen z jakéhokoli důvodu nebo bez uvedení důvodu. Zaměstnavatel však nesmí ve zkušební době zrušit pracovní poměr v době prvních 14 dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény) zaměstnance.

5 Občanskoprávní souvislosti

39. Soukromoprávní vztahy mezi fyzickými a právnickými osobami upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (**ObčZ**). Významné je, že ObčZ se nevztahuje na vztahy, v nichž stát vystupuje v nadřízeném, vrchnostenském postavení. Neupravuje tak ani odpovědnost státu za škodu vzniklou jednotlivci v důsledku Opatření, jež je upravena zvláštními předpisy (zejm. KrZ a ZoZ; viz výše).
40. Ve smluvních vztazích bude vždy významné zejména to, co a za jakých okolností si strany ve smlouvě ujednaly, neboť ustanovení ObčZ jsou převážně dispozitivní a strany se tak od nich mohou smluvně odchýlit. Níže uvedené obecné závěry tak nelze bez dalšího aplikovat na konkrétní situace.

[Odpovědnost za škodu]

41. ObčZ rozlišuje mezi porušením povinnosti vyplývající ze zákona (tj. existující přímo na základě zákona; tzv. zákonná odpovědnost) a povinnosti vyplývající ze smlouvy (tj. existující z důvodu uzavření smlouvy; tzv. smluvní odpovědnost).

Zákonná odpovědnost za škodu

42. Zákonná odpovědnost za škodu (viz § 2010 ObčZ), vzniklou v důsledku Opatření, bude vyloučena, neboť přijetí Opatření vylučuje zavinění smluvní strany, která je nemohla jakkoli ovlivnit.
43. Naopak nebude vyloučena odpovědnost za škodu, vzniklou v důsledku porušení Opatření, neboť takové porušení by představovalo porušení zákona ve smyslu § 2910 ObčZ. Dalšími předpoklady vzniku takové odpovědnosti za škodu jsou: (i) porušení absolutního práva nebo jiného práva chráněného porušením Opatřením (typicky práva na ochranu života či zdraví poškozeného), (ii) vznik újmy a (iii) příčinná souvislost mezi porušením a vznikem újmy.
44. Může vzniknout i odpovědnost za újmu vzniklou v důsledku porušení prevenční povinnosti, ukládající každému povinnost počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného, vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života (§ 2900 ObčZ). Při zkoumání, zda byla dodržena požadovaná míra opatrnosti, může být nepochybně přihlédnuto i k tomu, zda byla dodržena doporučení, vydávaná příslušnými orgány (například doporučení vydávaná vládou v rámci Opatření podle KrZ).

Smluvní odpovědnost za škodu

45. V některých případech může Opatření bránit tomu, aby strana smlouvy splnila svou smluvní povinnost, protože by měla odpovídat za škodu vzniklou druhé smluvní straně v důsledku tohoto porušení. Této své odpovědnosti se však může zprostit, prokáže-li, že jí ve splnění

povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránilo právě Opatření, jež lze považovat za mimořádnou, nepředvídatelnou a nepřekonatelnou překážku vzniklou nezávisle na její vůli (viz § 2913 ObčZ). O existenci takové překážky – hovoří se o tzv. vyšší moci - musí strana porušující svou smluvní povinnost druhou stranu vyrozumět, jinak by mohla odpovídat za škodu vzniklou v důsledku nedostatku vyrozumění.

46. Významné je, že škůdce se nezprostití své smluvní odpovědnosti s odkazem na Opatření, pokud byl v době účinnosti Opatření již v prodlení se splněním dané povinnosti (tedy například byl povinen dodat zboží dne 10. března, mohl jej dodat 20. března, ale v důsledku Opatření k dodání nedošlo) (§ 2913 odst. 2 ObčZ).
47. Škůdce se odpovědnosti za škodu nezprostití ani v případě, kdy byl následky Opatření povinen dle smlouvy překonat (§ 2913 odst. 2 ObčZ). Například v případě obchodní smlouvy, v níž se dodavatel zavázal zajistit dodávky zboží i pro případ vzniku ve smlouvě definovaných okolností (vyšší moci), nemůže se zprostit odpovědnosti za škodu z důvodu nedodání zboží, pokud takový případ nastane.
48. Škůdce se nezprostití odpovědnosti ani v případě, že mu ve splnění jeho smluvní povinnosti zabránila překážka vzniklá z jeho osobních poměrů. Bude se vždy jednat zejména o prokázání příčinné souvislosti mezi Opatřením a jeho následky pro osobní poměry škůdce. Například pokud dodavatel zboží nedodá zboží z důvodu existence Opatření, nemusí to nutně znamenat, že by neodpovídal za škodu z toho vzniklou (pokud mohl být například rozumně předzásoben, mohl nakoupit zboží od jiného subdodavatele nedotčeného Opatřením apod.). Pokud by však bylo prokazatelné, že Opatření ovlivnilo osobní poměry škůdce natolik, že by mu nebylo možné odpovědnost za škodu rozumně přičítat, mohl by být důvod zproštění odpovědnosti naplněn.
49. Vždy bude záležet na tom, co si strany ve smlouvě dohodly, neboť ustanovení o možnosti zproštění se odpovědnosti jsou dispozitivní a lze je ve smlouvě dohodou stran modifikovat či vyloučit.

[Odpovědnost za prodlení]

50. Obecně platí, že dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení (§ 1968 ObčZ). Věřitel je pak v prodlení, nepřijal-li řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu (§ 1975 ObčZ).
51. Okolnost, že k prodlení věřitele či dlužníka došlo, v důsledku Opatření na samotném faktu prodlení nic nemění. Modifikovány však mohou být – avšak nemusejí – následky, které právo s prodlením spojuje.
52. Prodlévající dlužník tak podle zákona obecně bude nadále povinen plnit a věřitel plnění dluhu vymáhat, případně bude moci od smlouvy odstoupit za zákonných či smluvních podmínek, smlouvu za těchto podmínek vypovědět. Prodlévající věřitel bude i nadále povinen k přijetí plnění či poskytnutí potřebné součinnosti. Prodlévající strana nese za zákonných podmínek nebezpečí škody na věci (§§ 1974, 1976 ObčZ). Uvedené však neznačí, že se z důvodu Opatření nemůže nepříznivého následku v podobě své odpovědnosti zprostit.

53. V případě prodlení s plněním peněžitého dluhu věřitel bude moci uplatňovat úrok z prodlení s výjimkou případu, kdy dlužník nebude za prodlení odpovědný. Není tak zcela vyloučeno, jakkoliv okruh těchto případů bude s ohledem na čistě monetární následek porušení povinnosti spíše omezený, že dlužník nebude povinen platit úroky z prodlení s plněním peněžitého dluhu, došlo-li k němu v důsledku Opatření (důkazní břemeno ohledně prokázání této skutečnosti by nesl dlužník).
54. Byla-li pro případ porušení smluvní povinnosti sjednána smluvní pokuta, lze ji obecně uplatňovat, neboť dle zažitého chápání smluvní pokuty v našem právu nemají – není-li sjednáno jinak – okolnosti vylučující odpovědnost na povinnost platit smluvní pokutu vliv. Dle konkrétních okolností případu však není vyloučeno, že by soud s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem nemusel smluvní pokutu přiznat (např. tehdy, pokud by její dopad na dlužníka byl excesivně tvrdý), případně by její uplatňování mohl shledat za zneužití práva či jednání rozporné s dobrými mravy (např. tehdy, pokud by její uplatnění neodpovídalo očekávání stran). Vždy pak přichází v úvahu možnost snížení smluvní pokuty soudem až do výše škody vzniklé z daného porušení do (§ 2051 ObčZ). Vždy je nutné zohlednit konkrétní okolnosti případu a smluvní ujednání.
55. V běžném režimu, a to přinejmenším v míře, ve které se realizuje i zájem věřitele minimalizovat následky nesplnění, se zásadně uplatní i právo odstoupit od smlouvy pro prodlení druhé strany. I zde platí, že v důsledku Opatření mohou nastat situace, kdy příslušná strana právo odstoupit od smlouvy nebude moci využít.
56. U fixních závazků (tj. u závazků s přesně ujednanou dobou plnění, kde ze smlouvy či povahy závazku vyplývá, že věřitel nemůže mít na opožděném plnění zájem) zaniká závazek počátkem prodlení dlužníka, ledaže věřitel dlužníku bez zbytečného odkladu oznámí, že na splnění smlouvy trvá, a nastávají tak účinky odstoupení od smlouvy (§ 1980 ObčZ).
57. I zde však platí, že záleží na tom, co si strany smlouvy ujednaly, neboť ustanovení ObčZ o prodlení jsou dispozitivní a strany se tak od nich mohou ve smlouvě odchýlit.
58. Některé smluvní vztahy jsou modifikovány v důsledku Opatření, přijatých s deklarovaným cílem zmírnit následky restriktivních Opatření pro některé skupiny dlužníků a omezit či modifikovat následky jejich možného prodlení. Jedná se zejména o:
- 58.1 úpravu následků prodlení nájemců s úhradou nájemného (viz odst. 70 - 72 níže);
 - 58.2 možnost odkladu splátek úvěrů (viz odst. 84.1 níže);
 - 58.3 zmírnění povinnosti poskytovatele zájezdu vrátit klientovi platby za zájezd (viz odst. 84.2 níže);
 - 58.4 omezení výše sankčních plateb u spotřebitelských úvěrů a jiných finančních služeb čerpaných fyzickými osobami (viz odst. 84.6 níže);

[Následná nemožnost plnění]

59. V souladu s § 2006 ObčZ platí, že stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění. Plnění není nemožné, lze-li dluh splnit za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo až po určené době.
60. Opatření mohou nepochybně bránit splnění dluhu. Bude však zásadní posoudit v každém konkrétním případě, zda jsou splněny podmínky § 2006 ObčZ, a to zejména s ohledem na dočasnost Opatření (a tedy i pouze dočasnou nesplnitelnost dluhu).
61. V případech, kdy bude sjednané plnění vázané na konkrétní období, dotčené Opatřením (například poskytnutí zájezdu v době existence omezujícího Opatření, které poskytnutí zájezdu brání) může dojít k zániku závazku podle § 2006 ObčZ. Naopak v případech, kdy plnění nebude svázané s konkrétním obdobím (typicky například dodávka zboží), k zániku takového závazku podle § 2006 ObčZ nedojde.
62. Při nemožnosti pouhé části plnění zanikne závazek v celém rozsahu, plyne-li z povahy závazku nebo z účelu smlouvy, který byl stranám při uzavření smlouvy znám, že plnění zbytku nemá pro věřitele význam. Není-li tomu tak, zaniká závazek jen co do této části (viz § 2007 ObčZ).
63. V případě zániku závazku pro nemožnost plnění je dlužník povinen oznámit věřiteli, že se splnění dluhu stalo nemožným, bez zbytečného odkladu poté, co se o tom dozvěděl nebo dozvědět musel. Jinak nahradí věřiteli škodu vzniklou tím, že věřitel nebyl o nemožnosti plnění včas vyrozuměn (§ 2008 ObčZ).

[Podstatná změna okolností]

64. Opatření jsou přijímána v nevídaném rozsahu a pravidelně budou představovat skutečnost, s níž strany uzavírající smlouvu před přijímáním Opatření nepočítaly. Mohou představovat podstatnou změnu okolností ve smyslu § 1765 ObčZ, pokud by založila v právech a povinnostech stran zvláště hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění. V takovém případě se dotčená strana může vůči druhé straně domáhat obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. Uplatnění tohoto práva však neopravňuje dotčenou stranu, aby odložila plnění.
65. Platí však, že právo domáhat se obnovení jednání o smlouvě nemá ta ze stran, která na sebe převzala nebezpečí změny okolností. Smluvní klauzule v tomto směru jsou přítomny ve smlouvách mezi podnikateli velmi časté, ať již jednostranné (nebezpečí změny přebírá jen jedna strana), tak oboustranné (nebezpečí přebírají obě strany a postup podle § 1765 se tak neuplatní).
66. V případě uplatnění § 1765 a nedohodnou-li se strany v přiměřené lhůtě, může soud závazek stran změnit či zrušit za podmínek, které určí. Návrhem stran není přítomně vázán. Pokud však právo na obnovení jednání nebylo uplatněno v přiměřené lhůtě poté, kdy dotčená strana

změnu okolností musela zjistit, přičemž se má za to, že tato lhůta činí dva měsíce (§ 1766 ObčZ).

[Dopad do nájemních smluv]

67. I dopady Opatření na práva a povinnosti podle nájemních smluv bude nutné prvořadě posoudit ve světle ustanovení těchto smluv, které mohou obsahovat úpravu odchylnou od zákona. I na nájemní smlouvy se pak samozřejmě vztahují naše obecné závěry výše.
68. Neobsahuje-li nájemní smlouva jinou úpravu, má pronajímatel právo na úhradu nájemného v plné výši, přestože nájemce v důsledku Opatření nemohl předmět nájmu dočasně užívat, neboť zákon slevu z nájemného v takovém případě nepředvídá (§§ 2208 či 2210 ObčZ).
69. Samotná existence Opatření pak nezakládá ani právo smluvních stran nájemní smlouvu vypovědět, které může vzniknout v případě vad předmětu nájmu či jeho nezpůsobilosti k užívání (§ 2227 ObčZ), která však v důsledku Opatření nevzniká (předmět nájmu není nezpůsobilý k užívání, pouze ho v důsledku Opatření nelze užívat). Důvod k výpovědi by snad mohl být dán jen v případě nájmu bytu na dobu určitou, a to na základě § 2287 ObčZ, podle nějž může nájemce vypovědět nájem bytu na dobu určitou, změní-li se okolnosti, z nichž strany při uzavření nájemní smlouvy zřejmě vycházely, do té míry, že po nájemci nelze rozumně požadovat, aby v nájmu pokračoval.
70. V souvislosti s epidemií však byly přijaty dva zvláštní zákony, které zasahují do nájemních vztahů, a to zákon č. 209/2020 Sb., upravující nájem bytů, a zákon č. 210/2020 Sb., upravující nájem podnikatelských prostor.
71. Podle prvního uvedeného zákona nemůže pronajímatel v ochranné době, tj. do 31. 12. 2020 nájem bytu jednostranně ukončit pouze z důvodu, že je nájemce v prodlení s placením nájemného, pokud prodlení nastalo v rozhodné době, tj. od 12. 3. 2020 do dne následujícího po dni skončení vymezeného mimořádného opatření proti epidemii, nejpozději však do 31. 7. 2020, a to převážně v důsledku omezení plynoucího z mimořádného opatření při epidemii, které nájemci znemožňovalo nebo podstatně ztěžovalo řádnou úhradu nájemného. Tím není dotčeno právo pronajímatele ukončit nájem z jiných důvodů ani další práva pronajímatele vzniklá v důsledku prodlení nájemce. Neuhradí-li nájemce do 31. 12. 2020 všechny pohledávky na nájemném, které se staly v rozhodné době splatnými, má pronajímatel právo vypovědět nájem bez výpovědní doby. Totéž platí v případě, že nájemce prohlásí nebo se jinak stane nepochybným, že tyto pohledávky ani v ochranné době neuhradí. Pronajímatel však může nejdříve po skončení nouzového stavu požadovat zrušení nájmu, nelze-li po něm spravedlivě požadovat, aby omezení ve stanoveném rozsahu snášel, zejména mohl-li by v důsledku omezení sám upadnout do nouze.
72. Podle druhého uvedeného zákona nemůže pronajímatel v ochranné době, tj. do 31. 12. 2020 nájem jednostranně ukončit pouze z důvodu, že je nájemce v prodlení s placením nájemného, pokud prodlení nastalo v rozhodné době, tj. od 12. 3. 2020 do 30. 6. 2020 v důsledku omezení plynoucího z vymezeného mimořádného opatření při epidemii, které nájemci znemožňovalo nebo podstatně ztěžovalo provozování podnikatelské činnosti. Tím není dotčeno právo pronajímatele ukončit nájem z jiných důvodů ani další práva pronajímatele

vzniklá v důsledku prodlení nájemce. Neuhradí-li nájemce všechny pohledávky, které se staly splatnými v rozhodné době, do 31. 12. 2020, má pronajímatel právo vypovědět nájem s výpovědní dobou 5 dní. Pronajímatel má toto právo i tehdy, prohlásí-li nájemce, že tyto dluhy na nájemném ani v ochranné době neuhradí. Skončí-li nájem před uplynutím ochranné doby, je nájemce povinen uhradit všechny pohledávky, které se staly splatnými v rozhodné době, do 30 dnů od skončení nájmu.

73. Podle nařízení vlády č. 202/2020 Sb., kterým se stanoví cenové moratorium nájemného z bytů, platí, že nájemné z bytu nelze zvyšovat po dobu ode dne účinnosti nařízení (24. 4. 2020) do dne skončení mimořádného opatření (krizové opatření vlády přijaté za nouzového stavu či mimořádná opatření ministerstva zdravotnictví či krajských hygienických stanic přijatá k zamezení dalšího šíření Covid-19).

[Korektiv dobrých mravů]

74. Následky Opatření jsou a budou nedozírné. Současná situace je velkou výzvou pro všechny oblasti života, včetně práva a morálky. Je zřejmé, že aplikace právních předpisů může vést k řešení, které nebude možné považovat za rozumné či spravedlivé ve smyslu rozložení ztrát vzniklých v důsledku Opatření mezi dotčené subjekty. Více než jindy je nutné mít na paměti korektiv dobrých mravů, ukládající povinnost uvedené zohlednit a hledat sociálně spravedlivá řešení.
75. Podle § 2 odst. 3 ObčZ výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění. Tato ustanovení soudci ukládá poměřovat souladnost řešení vyplývající ze zákona (smluvních ujednání) s dobrými mravy, které lze chápat jako souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, rozvíjejících se v prostoru a čase, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti (srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97). Jde tak o určitou pojistku, či korektiv, jehož prostřednictvím lze odstranit přílišnou tvrdost zákona. Jak uvádí Ústavní soud, pojem „dobré mravy“ nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňujících obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou, což ve svých důsledcích znamená nastoupení a prosazení cesty nalézání skutečné spravedlnosti (náleží Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 2062/14, ze dne 25. 10. 2016).
76. Lze předpokládat, že v souvislosti s řešením právních otázek a sporů týkajících se boje proti Covid-19 budou velmi časté případy, kdy bude jedna ze smluvních stran namítat rozpor právního jednání či výkonu práv s dobrými mravy, a judikatura v této oblasti se bude dynamicky vyvíjet.
77. Smluvním stranám lze proto vždy doporučit, aby se při vzájemných jednáních nespolehaly pouze na výslovný text zákona či smluvních ujednání, ale snažily se zohlednit i (podstatně hůře uchopitelné) hledisko dobrých mravů tak, aby s nimi výsledné řešení bylo v souladu. V tomto směru lze kromě § 2 odst. 3 ObčZ poukázat i na některá další ustanovení ObčZ, která s pojmem dobrých mravů pracují, především:

- 77.1 § 545 ObčZ, podle něhož: „Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.“;
- 77.2 § 547 ObčZ, podle něhož: „Právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.“;
- 77.3 § 580 ObčZ, podle něhož: „Neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.“; či
- 77.4 § 588 ObčZ, podle něhož: „Soud přihlédně i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.“.

6 Opatření ke zmírnění dopadů Covid-19

78. Opatření ke zmírnění následků boje proti Covid-19 mohou být činěna na základě obecných i nově přijímaných právních předpisů.
79. Co do obsahu i formy jsou velmi pestrá a dynamika jejich vývoje je značná.
80. Mezi zmírňující Opatření vlády či ministerstev, zmírňující některé povinnosti podnikatelů, patří například:
- 80.1 opatření Ministerstva financí zveřejněná ve Finančním zpravodaji č. 7/2020 (prominutí DPH plátcům daně v souvislosti s blíže specifikovanými bezúplatnými dodávkami zboží či služeb, nichž vznikla povinnost přiznat daň podle od 12. 3. 2020 do skončení nouzového stavu; prominutí správního poplatku za vystavení potvrzení o bezdlužnosti nebo o stavu osobního daňového účtu u žádostí podaných v období od účinnosti rozhodnutí do 31. 7. 2020);
- 80.2 opatření Ministerstva financí zveřejněná ve Finančním zpravodaji č. 6/2020 (prominutí DPH plátcům daně v souvislosti s bezúplatnými dodávkami vyjmenovaného (zdravotnického) zboží či zboží použitého pro jeho výrobu, nichž vznikla povinnost přiznat daň podle od 12. 3. 2020 do skončení nouzového stavu; prominutí úroků vzniklých na zálohách za silniční daň ve zdaňovacím období roku 2020. splatných do 15. 4. 2020 a do 15. 7. 2020 za podmínky, že k úhradě záloh dojde do 15. 10. 2020);
- 80.3 opatření Ministerstva financí zveřejněná ve Finančním zpravodaji č. 5/2020 (**umožnění** podat bez sankčních následků přiznání k dani z příjmu fyzických a právnických osob až do 1. července 2020 a prominutí některých dalších sankčních následků);
- 80.4 opatření Ministerstva financí zveřejněná ve Finančním zpravodaji č. 4/2020 (podmínky pro prominutí některých sankčních plateb).

(viz <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/opatreni-na-pomoc-podnikatelum-a-zivnostnikum--253690/>)

81. Mezi zmírňující Opatření vlády či ministerstev za účelem přímé finanční pomoci patří například:
- 81.1 **Kompenzační bonus pro OSVČ** – poskytovaný na základě zákona č. 159/2020 Sb. OSVČ na základě žádosti, kterou je nutné podat do 60 dnů ode dne skončení bonusového období. Žádosti zpracovává správce daně. O kompenzační bonus může žádat osoba samostatně výdělečně činná, která není účastna nemocenského pojištění jako zaměstnanec, a která byla aktivní ke dni 12. 3. 2020, ev. jejíž samostatná výdělečná činnost byla přerušena kdykoli po 31. 8. 2019, pokud nemohla činnost zcela nebo z části vykonávat nad míru obvyklou v důsledku ohrožení zdraví nebo krizových opatření. Výše kompenzačního bonusu činí 500 Kč za každý kalendářní den v období od 12. 3. do 30. 4. 2020 (maximální nárok tedy činí 25 tisíc Kč).

(<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/mf-spousti-primou-podporu-pro-zasazene-o-38055>)
 - 81.2 **Cílený program podpory zaměstnanosti (Antivirus)** - upravuje zejména vyplácení náhrad zaměstnavatelům za vyplacené náhrady mezd (viz <https://www.mpsv.cz/web/cz/antivirus/>);
 - 81.3 **Program Ošetřovné pro OSVČ** – upravuje podmínky výplat ošetřovného osobám samostatně výdělečně činným (viz <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/o-oseetrovne-pro-osvc-bude-mozne-zadat-od-1--dubna--a-to-pres-zivnostenske-urady--253699/>);
 - 81.4 **Záruky EGAP** – v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 23. 3. 2020 č. 297 by měl být připraven návrh záruk Exportní a garanční pojišťovny pro podniky nad 250 zaměstnanců, a to až do úhrnné výše (včetně stávajících produktů) pojistné kapacity 330 mld. Kč. Vládní návrh novely zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, projednáváný jako sněmovní tisk č. 817, prezident podepsal 20. 4. 2020 a v řádu dnů by měl být vyhlášen ve Sbírce zákonů.
 - 81.5 **Technologie COVID – podpora podnikatelské činnosti** zaměřené na výrobu zdravotnických prostředků. Agentura pro podnikání a inovace by měla první výzvu s názvem Technologie COVID 19 vyhlásit co nejdříve. K dispozici by mělo být minimálně 300 mil. Kč. Viz <https://www.agentura-api.org/cs/schvalen-novy-program-podpory-op-pik-technologie-covid-19/milionu-korun>.
 - 81.6 **Doplňkové financování pro Program rozvoje venkova České republiky na období 2014–2020** – v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 23. 3. 2020 č. 290 by měl ministr zemědělství předložit modifikaci programového dokumentu k projednání a schválení Evropské komisi.
 - 81.7 Společnost **Podpurný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. v gesci ministerstva zemědělství**, přijímá opatření na podporu zemědělců (viz <https://www.pgrlf.cz/2020/03/24/pgrlf-prijima-opatreni-na-podporu-ceskych-zemedelcu/>).

- 81.8 Dotace v programu **Czech Rise Up – Chytrá opatření proti COVID-19**, jehož cílem je podpořit rychlé zavedení nových řešení, která mohou napomoci s bojem proti koronavirové infekci. V rámci programu bude možné získat dotaci až do 5 mil. Kč na: pořízení materiálu pro výrobu ochranných a zdravotnických prostředků, mzdové náklady zaměstnanců zapojených do výroby, rychlé financování pro technologická řešení, rychlé financování pro zcela nová inovativní řešení. (viz <https://www.oppik.cz/dotacni-programy/czech-rise-up-chytra-opatreni-proti-covid-19>).
- 81.9 **Program COVID II** podpora pro OSVČ a malé střední podnikatele postižené opatřeními proti šíření koronaviru – podmínky poskytování záruk ze strany Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s., který má za cíl zvýšit dostupnost úvěrů malým a středním podnikatelům. Program je financován ze strukturálních fondů EU v rámci OPPIK a neuplatňuje se v Praze. **Alokace 4 mld. Kč (s plánovaným navýšením na 5 mld. Kč), což umožní zaručit úvěry přes 20 mld. Kč.** (viz <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/opatreni-na-pomoc-podnikatelum-a-zivnostnikum--253690/>).
- 81.10 **Program COVID I - bezúročné úvěry od Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s.,** alokace 5 mld. Kč. Příjem žádostí byl pozastaven k 20. 3. 2020 8:00 (viz <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/opatreni-na-pomoc-podnikatelum-a-zivnostnikum--253690/>).
82. Zmírňující Opatření přinášejí i zákony, přijaté ve stavu legislativní nouze Poslaneckou sněmovnou dne 24. 3. 2020 na její 42. schůzi ve zkráceném řízení, novelizující současnou legislativu, jež následně ve zkráceném jednání projednal a schválil i Senát, obratem je podepsal i prezident a již nabyly účinnosti. Mezi tyto zákony patří
- 82.1 zákon č. 137/2020 Sb. o některých úpravách v oblasti evidence tržeb v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu (omezení povinností subjektů evidence tržeb);
- 82.2 zákon č. 136/2020 Sb. o některých úpravách v oblasti pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a důchodového pojištění v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce 2020 (úlevy OSVČ v oblasti plateb záloh a pojistného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti);
- 82.3 zákon č. 135/2020 o zvláštních pravidlech pro přijímání k některým druhům vzdělávání a k jejich ukončování ve školním roce 2019/2020 (reakce na uzavření školských zařízení);
- 82.4 zákon č. 134/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů (úlevy pro OSVČ v oblasti odvodů na veřejné zdravotní pojištění);
- 82.5 zákon č. 133/2020 Sb. o některých úpravách v sociálním zabezpečení v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce 2020 (úprava podmínek vzniku nároku na ošetřovné);

- 82.6 zákon č. 129/2020 Sb. , kterým se mění zákon č. [355/2019 Sb.](#), o státním rozpočtu České republiky na rok 2020 (úpravy jednotlivých kapitol rozpočtu, navýšení deficitu).
83. Mezi další podpůrná Opatření (nefinanční povahy) patří například nouzový balíček Ministerstva zahraničí (usnesení vlády ČR ze dne 18. 3. 2020 č. 253), zahrnující podporu českým firmám v 5 oblastech: (1) Praktické informace k provádění zahraničních operací v koronavirové situaci s řadou omezení v dané zemi; (2) Asistence zastupitelských úřadů při problémech s realizací obchodu; (3) Hledání a analýza příležitostí, asistence při vyhledávání a ověřování vhodných partnerů; (4) Pomoc a sdílení informací prostřednictvím série webinářů a online konzultací; (5) Využití služeb místních expertů, kteří budou asistovat firmě v místě při domlouvání a realizaci obchodu.
84. Mezi další Opatření, jejichž cílem je zmírnit následky epidemie, jsou i zákony, které mají zmírnit dopady na vybrané oblasti právních vztahů. Mezi tyto zákony patří zejména:
- 84.1 zákon č. 177/2020 Sb., **o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií COVID-19**, na jehož základě může úvěrováný (dlužník) oznámit úvěrujícímu (věřiteli), že má v úmyslu využít ochrannou dobu z důvodu negativního ekonomického dopadu pandemie na dlužníka. Ochranná doba bude trvat do 31. 10. 2020 nebo do 31. 7. 2020 (podle volby dlužníka). O délku ochranné doby se *odloží* čas plnění peněžitých dluhů ze smlouvy o úvěru a prodlouží se doba trvání zajištění úvěru. Za dobu trvání ochranné doby vznikne věřiteli právo na úrok, který v případě dlužníka – spotřebitele odpovídá úroku z prodlení na úrovni repo sazby vyhlášené ČNB zvýšené o 8 %, nebyl-li sjednán nižší úrok, a v případě dlužníka – podnikatele odpovídá úroku, který byl sjednán. Do 31. 10. 2020 nemá věřitel právo na platby sjednané nebo stanovené pro případ prodlení s plněním dluhu ze smlouvy o úvěru; to neplatí pro prodlení dlužníka, který je právnickou osobou.
- 84.2 zákon č. 185/2020 Sb., **o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 na odvětví cestovního ruchu**, na jehož základě může pořadatel zájezdu (cestovní kancelář) využít do 31. 8. 2020 ochranné doby a odložit vrácení peněz zákazníkům za zrušené zájezdy kvůli epidemii koronaviru s plánovaným odjezdem od 20. 2. 2020 do 31. 8. 2020, a to na základě písemného oznámení zákazníkovi a vystavení poukazu na zájezd nejméně v hodnotě veškerých plateb uhrazených zákazníkem. Pokud si zákazník náhradní zájezd v ochranné době nekoupí a poukaz nevyužije, cestovní kancelář mu do 14 dnů po skončení ochranné doby (tj. do 14. 9. 2021) vrátí veškeré uhrazené platby. V případě zvláště zranitelných skupin zákazníků (např. senioři nad 65 let, zdravotně postižení nebo nezaměstnaní) končí ochranná doba již odmítnutím zájezdu. Zákon dále upravuje i podmínky vystavení poukazu na zájezd v případě, kdy zanikla smlouva o zájezdu podle § 2533 občanského zákoníku, a bylo zapláceno odstupné.
- 84.3 zákon č. 191/2020 Sb., **o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského**

soudního řádu, stanoví možnost požádat o **prominutí zmeškaných lhůt** v procesním právu, zejména v občanském soudním řízení, správním soudnictví, v řízení o výkonu rozhodnutí, exekučním řízení, insolvenčním řízení, v řízení podle zákona o Ústavním soudu, jakož i v trestním řízení, pokud ke zmeškání lhůty došlo z omluvitelného důvodu spočívajícího v mimořádném opatření při epidemii.

Zákon dále stanoví, že **povinnost dlužníka podat insolvenční návrh** se nepoužije do uplynutí 6 měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii, nejpozději však do 31. 12. 2020. K insolvenčnímu návrhu, který v době od 24. 4. 2020 do 31. 8. 2020 podá věřitel, se nebude přihlížet. Dlužník má možnost navrhnout mimořádné moratorium či osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení.

Pokud jde o činnost právnických osob, zákon rozšiřuje po dobu trvání mimořádných opatření, nejdéle však do 31. 12. 2020, **možnost orgánů právnických osob rozhodovat mimo zasedání** v písemné formě nebo s využitím technických prostředků i tehdy, nepřipouští-li to zakladatelské právní jednání. Nestanoví-li zákon nebo zakladatelské právní jednání podmínky rozhodování mimo zasedání, určí je v případě nejvyššího orgánu statutární orgán, v případě jiného orgánu tento orgán.

Zákon dále **prodlužuje funkční období člena voleného orgánu právnické osoby**, jehož funkční období by uplynulo v době trvání mimořádných opatření, a to do uplynutí 3 měsíců ode dne následujícího po dni skončení mimořádného opatření.

Pokud by zákonná **lhůta k projednání řádné účetní závěrky** společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti nebo družstva měla uplynout dříve než 3 měsíce po skončení mimořádného opatření, prodlužuje zákon tuto lhůtu tak, že uplyne 3 měsíce po skončení opatření, nejpozději však 31. 12. 2020.

Dále jsou zákonem stanovena některá **zvláštní pravidla pro výkon rozhodnutí a exekuce**, z nichž zejména vyplývá, že do 30. 6. 2020 se obecně nebude provádět výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, ve kterých má povinný místo trvalého pobytu.

- 84.4 zákon č. 209/2020, o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS-CoC-2 na nájemce prostor sloužících k uspokojování bytové potřeby, na příjemce úvěru poskytnutého Státním fondem rozvoje bydlení a v souvislosti s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty, jehož obsah je blíže popsán výše v bodě 71,
- 84.5 zákon č. 210/2020, o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na nájemce prostor sloužících k podnikání, jehož obsah je blíže popsán v bodě 72 výše.
- 84.6 zákon č. 186/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru upravuje **nejvýše přípustnou výši úroku z prodlení** u dluhů ze spotřebitelského úvěru, s jehož plněním je spotřebitel v prodlení delším než 90 dnů. Věřiteli pak vzniká právo pouze na úrok, který odpovídá úroku určenému zápůjční úrokovou sazbou ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí,

v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů, nebyl-li sjednán úrok nižší. Uvedené se obdobně použije i na odložené platby, peněžité zápůjčky, úvěry nebo obdobné finanční služby jiných fyzických osob než spotřebitelů. Souhrn výše všech uplatněných smluvních pokut v takovém případě nesmí přesáhnout jednu polovinu celkové výše odložené platby, peněžité zápůjčky, úvěru nebo obdobné finanční služby. Úprava se použije i na smlouvy uzavřené před účinností zákona. Zákon dále upravuje i možnost věřitele uplatnit rozdíl mezi smluvně účtovatelnou částkou úroků z prodlení/smluvních pokut a stanovenou nejvýše přípustnou výší úroku z prodlení jako náklady.

85. Seznam vybraných Opatření ke zmírnění dopadů Covid-19, jež byla přijata do dne 27. 4. 2020, se stručnou anotací je uveden v příloze č. 4.
86. Pro bližší informace týkajících se zmírňujících Opatření doporučujeme sledovat internetové stránky vlády ČR a příslušných ministerstev.